

Επιμορφωτική συνάντηση
«Αρχές καλής λειτουργίας
Παράλληλης Στήριξης και Τμήματος
Ένταξης. Υλοποίηση του ΕΠΕ»

Δημήτριος Ντούτσας, Msc, PhD

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΕΑΕ Ιωαννίνων & Άρτας

Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του Τμήματος Ένταξης

Ν.4368 ΦΕΚ 21/2016 Άρθρο 82 §5

5. Στην υποπερίπτωση αα΄ της περίπτωσης γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 3699/2008 (Α΄ 199) προστίθενται εδάφια, ως ακολούθως:

«**Σκοπός των Τ.Ε.** είναι η **πλήρης ένταξη** των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στο σχολικό περιβάλλον μέσα από ειδικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις. Ο εκπαιδευτικός του ΤΕ υποστηρίζει τους μαθητές εντός του περιβάλλοντος της τάξης τους, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των τάξεων, με στόχο τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων και των διδακτικών πρακτικών, καθώς και την κατάλληλη προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού και του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Η υποστήριξη σε ιδιαίτερο χώρο υλοποιείται εφόσον το επιβάλλουν οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, με απώτερο στόχο τη δυνατότητα μελλοντικής υποστήριξης αυτών εντός του περιβάλλοντος της τάξης τους».

Φοίτηση στο Τμήμα Ένταξης

- Μαθητές και τις μαθήτριες με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στις σχολικές μονάδες και εμπίπτουν στις κατηγορίες που αναφέρονται στο Ν. 3699/2008, άρθρο 3, παρ. 1, 2, 3.
- «2. Μαθητές/τριες, οι οποίοι δεν διαθέτουν αξιολογική έκθεση γνωμάτευση από Κ.Ε.Σ.Υ. για υποστήριξη από Τ.Ε., δύνανται να υποστηρίζονται από Τ.Ε. με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων ύστερα από: α) εισήγηση της Ε.Δ.Υ., εφόσον η υποστήριξη αυτή συμπεριλαμβάνεται στο σχεδιασμό του βραχυχρόνιου προγράμματος παρέμβασης, β) σχετικό αίτημα των γονέων ή κηδεμόνων και γ) σύμφωνη γνώμη του Συμβούλου Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης ή του Συμβούλου παιδαγωγικής ευθύνης του σχολείου».
- Όταν στο σχολείο δεν υπάρχει ΕΔΥ: άτυπη παιδαγωγική αξιολόγηση και παραπομπή στο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

- Σε περιπτώσεις που οι γονείς μαθητή με Ε.Ε.Α. ή/ και αναπηρία επιθυμούν την υποστήριξή του από εκπαιδευτικό Ε.Α.Ε. σε Τ.Ε. και δεν υπάρχει γνωμάτευση από δημόσιο πιστοποιημένο φορέα, μπορούν να φοιτήσουν στο Τμήμα Ένταξης με σύμφωνη γνώμη του Συμβούλου ΕΑΕ και συναίνεση του γονέα (άρθρο 53, παρ. 5, νόμος 4823/2021).

- Η μειωμένη σχολική επίδοση ή μια διαταρακτική συμπεριφορά πρόσκαιρη ΔΕΝ εντάσσονται στις περιπτώσεις που ο μαθητής /-τρια έχει ανάγκη από εκπαιδευτικό ΕΑΕ.
- Στην κατηγορία μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ΔΕΝ εμπίπτουν οι μαθητές με χαμηλή σχολική επίδοση που συνδέονται αιτιωδώς με εξωγενείς παράγοντες, όπως γλωσσικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες. (ν. 3699/2008, αρθ. 3, παρ.1).
- Σε αυτές τις περιπτώσεις ενδείκνυται: εξατομικευμένη διδασκαλία και παρέμβαση. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού ΕΑΕ είναι συμβουλευτικός.
- Το Τμήμα Ένταξης **δεν είναι ενισχυτική διδασκαλία.**

Άρνηση των γονέων για το ΤΕ

Αν ο μαθητής έχει γνωμάτευση με πρόταση για φοίτηση στο Τ.Ε., ενώ οι γονείς δε θέλουν, τότε:

- Θα γίνει συνάντηση - ενημέρωση των γονέων με τα μέλη της Ε.Δ.Υ.
- Θα προταθεί το συγκεκριμένο Εξατομικευμένο Πρόγραμμα που το σχολείο σκοπεύει να εφαρμόσει.
- Εάν οι γονείς συνεχίσουν να αρνούνται, θα υπογράψουν αυτή την άρνηση παροχών υποστήριξης του μαθητή εκ μέρους του σχολείου.

Διαδικασία σύνταξης καταλόγου μαθητών για υποστήριξη στο Τμήμα Ένταξης

- α. Σε σχολικές μονάδες που λειτουργούν Τμήματα ένταξης οι εκπαιδευτικοί των τμημάτων Γενικής Παιδείας Πρωτοβάθμιας ή /και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης **συντάσσουν κατάλογο με τα ονόματα των μαθητών** προς παραπομπή στο Τ.Ε. και **περιγραφική έκθεση** για τον καθένα από αυτούς, στην οποία αναφέρουν το μαθησιακό προφίλ, τις ειδικές εκπαιδευτικές του ανάγκες και αιτιολογούν την παραπομπή του.
- β. Ο κατάλογος με τα ονόματα των μαθητών, καθώς και οι περιγραφικές εκθέσεις κατατίθενται **στον διευθυντή** του σχολείου.

- γ. Ο **Διευθυντής** του σχολείου συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς των τμημάτων, ώστε ο **κατάλογος** των μαθητών που παραπέμπονται να είναι **σύννομος** (Ν.3699/2008 άρθρο 3.)
- δ. Ο **εκπαιδευτικός Ε.Α.Ε. του Τ.Ε.** κατά την αξιολόγηση των μαθητών με βάση τις προτάσεις που έχουν υποβληθεί στο σύλλογο διδασκόντων, ώστε να διερευνηθούν οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τους και προκειμένου να συμπεριληφθούν στην υποστηρικτική εκπαιδευτική παρέμβαση του Τμήματος Ένταξης, **λαμβάνει υπόψη:**

- την πρόταση στη γνωμάτευση του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ή του Ιατροπαιδαγωγικού Κέντρου για υποστήριξη του μαθητή στο Τμήμα Ένταξης,
- τη σοβαρότητα και το είδος των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του,
- την αναγκαιότητα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση εξατομικευμένου προγράμματος εκπαίδευσης (ΕΠΕ),
- τον αριθμό των μαθητών που έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξει αποτελεσματικά, τεκμηριώνοντας την εισήγησή του.

- Μετά την **οριστική διαμόρφωσή του καταλόγου**, ο εκπαιδευτικός Ε.Α.Ε σε συνεργασία με το Διευθυντή της Σχολικής Μονάδας:
- **ενημερώνει, τον σύλλογο διδασκόντων** του σχολείου
- **τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών για τις διαδικασίες αξιολόγησης** που θα πρέπει να ακολουθηθούν από τους δημόσιους πιστοποιημένους φορείς- ή την Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΕΔΥ) του σχολείου, εάν στο σχολείο ανήκει σε Σχολικό Δίκτυο Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ)- για τον τρόπο υποστήριξης, για το πρόγραμμα αλλά και για το ρόλο του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. και των Ιατροπαιδαγωγικών Υπηρεσιών (στην περίπτωση που οι γονείς δεν έχουν απευθυνθεί στις παραπάνω υπηρεσίες για τη σχετική διαγνωστική αξιολόγηση).

Ατομικοί φάκελοι

- Τηρούνται για όλους τους μαθητές.
- Ενημερώνονται τακτικά από τους εκπαιδευτικούς ΕΑΕ και τα μέλη ΕΕΠ.
- Φυλάσσεται σε ασφαλή χώρο με ευθύνη του διευθυντή της σχολικής μονάδας (Υ.Α. 27922/Γ6, ΦΕΚ 449/2007).
- Ο φάκελος αυτός που περιέχει προσωπικά δεδομένα και ως εκ τούτου είναι απόρρητος, ενδεικτικά περιλαμβάνει:
- Γνωμάτευση/εις με εισήγηση για υποστήριξη σε Τ.Ε. από δημόσιο Πιστοποιημένο φορέα (αν δεν υπάρχει γνωμάτευση, η εισήγηση του Συμβούλου ΕΑΕ για την παραπομπή του μαθητή στο Τ.Ε.).

Ατομικοί φάκελοι

- Το οικογενειακό- κοινωνικό ιστορικό του μαθητή που έχει που έχει ληφθεί από τον εκπαιδευτικό Ε.Α.Ε. σε συνεργασία με το γονέα του μαθητή.
- Περιγραφική αξιολόγηση του μαθησιακού προφίλ του μαθητή, από τον εκπαιδευτικό της τάξης, λόγοι παραπομπής του στο Τ.Ε. και τεκμηρίωσή τους.
- Περιοδικές παιδαγωγικές αξιολογήσεις του μαθητή (τουλάχιστον 3 κατά τη διάρκεια του σχολικού έτος δηλ. αρχική-τέλος α' εξαμήνου-τελική) από τον εκπαιδευτικό του Τ.Ε.,
- καταγραφή των μακροπρόθεσμων στόχων σε επίπεδο τριμήνου ή εξαμήνου και οι βασικοί άξονες του προγράμματος παρέμβασης,

Ατομικοί φάκελοι

- αντίγραφο του εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος υποστήριξής του,
- δοκιμασίες αξιολόγησης που έχουν χορηγηθεί στον μαθητή από τον εκπαιδευτικό της τάξης.
- αντίγραφο του Βραχυπρόθεσμου Προγράμματος Παρέμβασης (ΒΠΠ)
- σχετικά έγγραφα από τους φορείς αξιολόγησης και γνωμάτευσης του μαθητή,
- διερευνητικές δοκιμασίες ειδικών μαθησιακών δυσκολιών από τον εκπαιδευτικό ΕΑΕ
- Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (ΕΠΕ)

Ενδεικτικά καθήκοντα εκπαιδευτικού Τμήματος Ένταξης

- Συντάσσει το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα.
- Συντάσσει την **ετήσια αξιολογική έκθεση λειτουργίας** του Τ.Ε.
- Υποστηρίζει μαθητές με ανάγκη Π.Σ. έως ότου καλυφθεί η ανάγκη.
- Υλοποίηση ΕΠΕ. Όμως «εξατομικευμένο» δε σημαίνει ατομικό και άρα απομονωμένο. Εξατομικευμένη υποστήριξη μπορεί να γίνει και στο πλαίσιο της ομάδας.
- Την ευθύνη της εκπαίδευσης του/της μαθητή/ήτριας που υποστηρίζεται από το Τμήμα Ένταξης έχουν από κοινού ο εκπαιδευτικός του ΤΕ και ο εκπαιδευτικός της συνήθους σχολικής τάξης φοίτησης. Οι δύο εκπαιδευτικοί συνεργάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα για την παρακολούθηση του προγράμματος του/της μαθητή/ήτριας, για τις σχετικές προσαρμογές και τροποποιήσεις της διδασκαλίας, καθώς και για την αξιολόγηση της προόδου του/της.

Ομαδοποίηση/φοίτηση μαθητών στο Τμήμα Ένταξης

- Οι μαθητές στο Τ.Ε. ομαδοποιούνται είτε σύμφωνα με το **μαθησιακό τους επίπεδο** είτε **κατά τάξεις**. Η ομαδοποίηση είναι έννοια που σε καμιά περίπτωση δεν περιλαμβάνει ατομική παρέμβαση σε μαθητή, αλλά πάντα ομαδική, για παιδαγωγικούς λόγους. Εάν λοιπόν οι μαθητές θα πρέπει να υποστηρίζονται στο Τ.Ε., υποστηρίζονται ή συνεκπαιδεύονται με έναν τουλάχιστον ακόμη συμμαθητή τους (όχι υποχρεωτικά από την ίδια τάξη).
- Μικρές ομάδες μαθητών (2-4 μαθητές ανά ομάδα): να προάγεται η κοινωνική αλληλεπίδραση και συνεργασία των μαθητών, αποδοτικότερη διαχείριση των διδακτικών πόρων.

Ο ρόλος του ειδικού παιδαγωγού

- Καθηκοντολόγιο (ΦΕΚ 449/ 2007).
- Ο ρόλος του ευρύς: διδάσκει, αξιολογεί, σχεδιάζει προγράμματα, παρέχει πληροφορίες σε γονείς και συναδέλφους, συνεργάζεται με τον Σύμβουλο και τους άλλους εκπαιδευτικούς.

Παράλληλη Στήριξη

- Ενισχυτικός και ενταξιακός θεσμός: σε μαθητές/μαθήτριες με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες οι οποίοι/ες δύνανται με μαθησιακή υποστήριξη να παρακολουθήσουν το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης τους, καθώς και κάθε εκδήλωση της σχολικής διαδικασίας.
- Στόχος: να επιτευχθεί ο μέγιστος βαθμός αυτονομίας των μαθητών/τριών τόσο σε μαθησιακό όσο και σε ψυχοκοινωνικό επίπεδο για τη μετάβασή τους από την εξατομικευμένη υποστήριξη στην αυτόνομη λειτουργία τους στο πλαίσιο της τάξης. (Όχι προσωπικός δάσκαλος, αυτόνομη διαβίωση στην τάξη).
- Γι' αυτό το λόγο δεν έχει σε καμία περίπτωση χαρακτήρα φύλαξης του παιδιού και ο εκπαιδευτικός της παράλληλης στήριξης δεν μπορεί επίσης να έχει αρμοδιότητες Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού.

Καθήκοντα και αρμοδιότητες εκπαιδευτικών

- Η Παράλληλη Στήριξη υλοποιεί προγράμματα συνεκπαίδευσης συνδιδασκαλίας και διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, από εκπαιδευτικό ΕΑΕ. (άρθρο 6 του ν. 3699/2008).
- Οι εκπαιδευτικοί της παράλληλης στήριξης συμμετέχουν ισότιμα σε όλες τις εκδηλώσεις του σχολείου με το υπόλοιπο προσωπικό και έχουν τις ίδιες υποχρεώσεις και δικαιώματα που απορρέουν από την ισχύουσα νομοθεσία.

Οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στις σχολικές δομές της ειδικής αγωγής, έχουν όλα τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες που καθορίζονται από την υπ' αριθ. 27922/Γ6/2007/Υπουργική Απόφαση , Φ.353.1/324/105657/Δ1 όπως τροποποιήθηκε από την Υπουργική Απόφαση Αριθμ. 48275/Δ3/2019 - ΦΕΚ 1088/Β/2-4-2019 ως εξής:

- 1. Ενημερώνονται από τον/την Διευθυντή/ντρια** του σχολείου σχετικά με τις ανάγκες του/της μαθητή/τριας, για τον οποίο έχει εγκριθεί παράλληλη στήριξη, λαμβάνοντας υπόψη την αξιολογική έκθεση γνωμάτευση του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., σχετικές παιδαγωγικές εκθέσεις, καθώς και άλλες αξιολογήσεις γνωματεύσεις που πιθανόν υπάρχουν από άλλους φορείς αξιολόγησης.
- 2. Αξιολογούν** τις εκπαιδευτικές δυνατότητες του/ της μαθητή/τριας και **συντάσσουν** εξατομικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης (**ΕΠΕ**) λαμβάνοντας υπόψη τους βασικούς άξονες και τις υποδείξεις του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Για την υλοποίησή του συνεργάζονται με τον Διευθυντή, τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς του τμήματος και τους άλλους εκπαιδευτικούς του σχολείου για την ενιαία αντιμετώπιση των προβλημάτων του συγκεκριμένου μαθητή.

* Σύμφωνα με την παρ.3 του άρθρου 54 του ν. 4823/2021: Για τη διαμόρφωση του Ε.Π.Ε., καθώς και για κάθε άλλο θέμα που αφορά στη διαδικασία αξιολόγησης και υποστήριξης, τα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. συνεργάζονται υποχρεωτικά με την Ε.Δ.Υ., τους γονείς ή κηδεμόνες των μαθητών ή και τους μαθητές, μέσω πρωτοκόλλου συνεργασίας. **Η άποψη των γονέων ή κηδεμόνων λαμβάνεται υποχρεωτικά υπόψη για την τελική διαμόρφωση του Ε.Π.Ε. και για την τελική αξιολογική έκθεση.**

3. Υλοποιούν το **εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μέσα και έξω από την τάξη** και είναι συνολικά υπεύθυνοι για όλες τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής (διαλείμματα, επισκέψεις, εκδηλώσεις κ.λπ.), στις οποίες συμμετέχει ο μαθητής.

4. **Συνεργάζονται με** τα αρμόδια **ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.** στις περιπτώσεις μαθητών/τριών που παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία και προβλήματα προσαρμογής.

5. Συντάσσουν, σε συνεργασία με τον/την υπεύθυνο/η εκπαιδευτικό του τμήματος, καθώς και τους/τις εκπαιδευτικούς που διδάσκουν στο τμήμα, το εβδομαδιαίο πρόγραμμα υποστηρικτικών δραστηριοτήτων του/της μαθητή/τριας, το οποίο υποβάλλεται στον/στην Διευθυντή/ντρια του σχολείου και φυλάσσεται στον ατομικό φάκελο του/της μαθητή/τριας

6. Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε μαθητές/τριες συστεγαζόμενου ή όμορου σχολείου που χρειάζονται παράλληλη στήριξη ύστερα από απόφαση του/της οικείου/ας Διευθυντή/ντριας Εκπαίδευσης.

- Η εκπαίδευση και υποστήριξη των μαθητών/μαθητριών συνολικά, συμπεριλαμβανομένων και όσων έχουν έγκριση παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης, αποτελεί ευθύνη του σχολείου ως φορέα και σε καμία περίπτωση δεν προκύπτει από το καθηκοντολόγιο ότι ο/η εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης έχει ατομικά το σύνολο αυτής της ευθύνης.

Καθήκοντα ΕΒΠ στη γενική εκπαίδευση

Σύμφωνα με την ΚΥΑ Αριθμ. 88348/Δ3/2018, ΦΕΚ 2038/Β/5-6-2018, όπως τροποποιήθηκε με την υπ. Αριθ. ΚΥΑ 123276/12-10-21, ΦΕΚ β/4706:

- 1. **Υποδέχεται** τους υποστηριζόμενους μαθητές/τριες κατά τον οριζόμενο χρόνο υποδοχής του σχολικού προγράμματος, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, και φροντίζει για την **ασφαλή αποχώρηση** των μαθητών/τριών.
- 2. Υποστηρίζει τους/τις μαθητές/τριες **σε θέματα καθημερινής διαβίωσης**, αυτοεξυπηρέτησης, προσωπικής υγιεινής και φροντίδας, αγωγής τουαλέτας, σίτισης, ένδυσης, κινητικότητας και σε άλλα θέματα ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών/τριών.

- 3. Υποστηρίζει τους μαθητές/τριες **καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας**, τόσο κατά τη διάρκεια των μαθημάτων όσο και κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, καθώς επίσης και σε όλες τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής, όπως περιπάτους, διδακτικές επισκέψεις, εκδρομές και σε κάθε είδους εκδήλωση που οργανώνει το σχολείο. Σε καμία περίπτωση το ΕΒΠ **δεν υποκαθιστά τον/την εκπαιδευτικό της τάξης**, ο οποίος έχει την ευθύνη εκπαίδευσης του μαθητή/τριας.
- 4. **Συνεργάζεται με τους/τις εκπαιδευτικούς των τάξεων**, έχει ενεργό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία σύμφωνα με τις οδηγίες των εκπαιδευτικών και ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μαθητών/τριών στις διάφορες δραστηριότητες εντός και εκτός τάξης, ακολουθώντας το ημερήσιο πρόγραμμα του σχολείου.

- 5. Συμμετέχει στη διερεύνηση των αναγκών και στη **διαμόρφωση του εξατομικευμένου προγράμματος εκπαίδευσης** των μαθητών/τριών, υποβάλλοντας ανάλογες προτάσεις στους εκπαιδευτικούς στο πεδίο των αρμοδιοτήτων του.
- 6. Εισηγείται **συγκεκριμένο πρόγραμμα**, σύμφωνα με τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/τριών, το οποίο καταρτίζεται από τη διεύθυνση του σχολείου, μετά από συνεργασία και με τους/τις εκπαιδευτικούς των τμημάτων των μαθητών/τριών.
- 7. **Συνεργάζεται με τους γονείς/κηδεμόνες** των μαθητών/τριών που υποστηρίζει, ενημερώνεται για τις ιδιαίτερες ανάγκες αυτών και ενημερώνει για θέματα της αρμοδιότητάς του, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση του σχολείου.

- 8. Σε περίπτωση **βραχύχρονης απουσίας των μαθητών/τριών** που υποστηρίζει, από οποιαδήποτε δραστηριότητα του σχολικού προγράμματος, αναλαμβάνει εργασίες που τα όργανα διοίκησης του σχολείου δύνανται να αναθέσουν, είτε εντός του σχολικού χώρου είτε εκτός αυτού σε προγραμματισμένη δραστηριότητα του σχολείου. Σε περίπτωση μακροχρόνιας απουσίας των υποστηριζόμενων μαθητών/τριών, με απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης ύστερα από πρόταση του Π.Υ.Σ.Ε.Ε.Π., τοποθετείται για την άσκηση καθηκόντων σε άλλη σχολική μονάδα για την υποστήριξη μαθητή/τριας ή μαθητών/μαθητριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, για τον/τους οποίο/ους έχει εκδοθεί απόφαση έγκρισης υποστήριξης.

- 9. Συμμετέχει **ισότιμα στο Σύλλογο Διδασκόντων** της σχολικής μονάδας που υπηρετεί και λαμβάνει μέρος στις δραστηριότητες και στις αποφάσεις.
- 10. Δεν απαλλάσσεται από γενικά ή ειδικά καθήκοντα και από την ανάληψη εργασιών που τα όργανα διοίκησης του σχολείου μπορεί να του αναθέσουν στο πλαίσιο της ίσης μεταχείρισης με τα υπόλοιπα μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων.
- 11. Κατά την ώρα των διαλειμμάτων φροντίζει για την κάλυψη των αναγκών των μαθητών και συνεργάζεται με τους/τις εφημερεύοντες/ουσες.

- 12. Η Διεύθυνση του σχολείου σε συνεργασία με το Σύλλογο Διδασκόντων εξασφαλίζει **χρόνο διαλλείματος δεκαπέντε (15) λεπτών**, στο ΕΒΠ, κατά τη διάρκεια του ημερήσιου προγράμματος.
- 13. Το εβδομαδιαίο υποχρεωτικό ωράριο του υποστηρικτικού έργου του ΕΒΠ καθορίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις για το ωράριο του ΕΒΠ και σε καμία περίπτωση ο χρόνος παραμονής του στη σχολική μονάδα δεν μπορεί να είναι α) μικρότερος του διδακτικού ωραρίου των υποστηριζόμενων μαθητών/τριών και β) μεγαλύτερος του εργασιακού ωραρίου των τριάντα (30) ωρών την εβδομάδα.

- **Ενημερώνεται** για το ιστορικό του/ης μαθητή/τριας που θα αναλάβει από τον ατομικό φάκελο, ο οποίος περιλαμβάνει την γνωμάτευση του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ με τις κατευθυντήριες οδηγίες, τις φόρμες αξιολόγησης από τους εκπαιδευτικούς, προηγούμενες αξιολογήσεις ΕΒΠ και τυχόν ιατρικές γνωματεύσεις για υπάρχοντα προβλήματα υγείας. Κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί πως ο φάκελος αυτός εντάσσεται στα εμπιστευτικά αρχεία, οπότε απαιτείται διακριτικότητα από όσους τα συμβουλεύονται, ώστε να διασφαλιστεί το απόρρητο.
- Λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες του/ης μαθητή/τριας και έπειτα από συνεργασία με τους/τις εκπαιδευτικούς, τους γονείς/κηδεμόνες καθώς και μετά από παρατήρηση, αποφασίζεται από το ΕΒΠ ο τρόπος που θα εργαστεί μαζί του. Κάθε περίπτωση απαιτεί ξεχωριστό τρόπο αντιμετώπισης εφόσον η εξατομίκευση αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της ύπαρξης του ΕΒΠ στη γενική εκπαίδευση.

Υποχρεώσεις οι οποίες χαρακτηρίζουν τη συνεκπαίδευση – παράλληλη στήριξη

- Στις σχολικές μονάδες προσερχόμαστε **εγκαίρως** (10' πριν από τη συγκέντρωση των μαθητών στο προαύλιο) και την είσοδό τους στην τάξη.
- Να οργανώσει την **ασφαλή προσέλευση και αποχώρηση** του παιδιού με αναπηρία ή/και ΕΕΑ από την τάξη και από το σχολείο και σύμφωνα με το ημερήσιο πρόγραμμα που έχει ανατεθεί στον εκπαιδευτικό.
- Παρέχουμε τις υπηρεσίες μας στον μαθητή χωρίς να τον διαφοροποιούμε ορατά από τους υπόλοιπους μαθητές της τάξης. Όταν οι συνθήκες διδασκαλίας μας το επιτρέπουν μετακινούμαστε για να υποστηρίξουμε **και άλλους μαθητές της τάξης**.

- Να βοηθήσει το μαθητή να κατανοήσει την εκφώνηση μιας άσκησης, ή να του την επαναλάβει.
- Να βοηθήσει το μαθητή με ΕΕΑ να βρίσκει το κατάλληλο εγχειρίδιο, τετράδιο, σελίδα, θεματική, άσκηση.
- Να διαφοροποιήσει κατά περίπτωση την εργασία του μαθητή ή να την τροποποιήσει με στόχο να καταφέρει ο μαθητής να ανταποκριθεί κατάλληλα.
- Να βοηθά τον εκπαιδευτικό του τμήματος στο σχεδιασμό της διδασκαλίας εμπλουτίζοντας το περιεχόμενο σύμφωνα με τις αρχές της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας.
- Να αναλαμβάνει παράλληλη εργασία στην τάξη, όπως να βοηθά τους μαθητές πάνω σ αυτά που διδάσκει ο συνάδελφος παράλληλα, σχεδιάζοντας στον πίνακα ή διορθώνοντας σημειώσεις των μαθητών.
- Να συμπληρώνει εάν κρίνεται απαραίτητο το τετράδιο επικοινωνίας για τους γονείς και να απαντά στις δικές τους σημειώσεις.

- Να οργανώνει σε συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς δομημένο διάλειμμα με στόχο την αλληλεπίδραση του παιδιού με τους άλλους μαθητές και την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων.
- Στις εκδρομές να οργανώνει ομαδικές δραστηριότητες ή παιχνίδια αλληλεπίδρασης του παιδιού με τους συνομηλίκους του, σε συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς.
- Να συνεργάζεται με τους εμπλεκόμενους στη μαθησιακή διαδικασία εκπαιδευτικούς με εμπιστοσύνη σε πρωτοβουλίες για την υλοποίηση διαφοροποίησης του μαθησιακού αντικειμένου και τη βαθμολόγηση του παιδιού με ΕΕΑ
- Να ενεργούν από κοινού οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί με στόχο την σταδιακή αυτονόμηση του μαθητή.

- Προτείνεται να αποφεύγεται η μόνιμη και αποκλειστική τοποθέτηση του εκπαιδευτικού δίπλα στο/στους μαθητές που υποστηρίζει για την αποφυγή στοχοποίησης. Η εξατομικευμένη υποστήριξη αρχικά μπορεί να προϋποθέτει την αποκλειστική καθοδήγηση του μαθητή από τον εκπαιδευτικό Π.Σ. Εν τούτοις, ο εκπαιδευτικός της Π.Σ. προτείνεται να βοηθήσει το μαθητή στην **σταδιακή αυτονόμησή του** στην τάξη και να λειτουργήσει συνεργατικά στα πλαίσια της από κοινού διδασκαλίας ως **ισότιμος συνεργάτης του εκπαιδευτικού της τάξης σε μοντέλα συνεκπαίδευσης**, επανερχόμενος στον μαθητή περιοδικά ή/και όποτε κρίνεται αναγκαίο.

Φάκελος μαθητή με αναπηρία ή/και ΕΕΑ (Portfolio)

Ο Φάκελος του μαθητή που υποστηρίζεται από εκπαιδευτικό παράλληλης στήριξης περιέχει ενδεικτικά:

- Την αρχική Παιδαγωγική Αξιολόγηση από τον εκπαιδευτικό Π.Σ.
- Το Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης, όπου αναγράφονται οι βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι που τίθενται αρχικά.
- Το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα της σχολικής μονάδας όπου φοιτά ο μαθητής που υποστηρίζεται.
- Το ημερολόγιο δραστηριοτήτων που τηρεί ο εκπαιδευτικός, όπου καταγράφει γεγονότα, δραστηριότητες, συμπεριφορές του μαθητή που υποστηρίζει, με τη στοχοθεσία που πρέπει να επιτευχθεί.

- Τετράδιο επικοινωνίας με τους γονείς του μαθητή, όπου μπορεί να καταγράφει θέματα που σχετίζονται με την υλοποίηση των αξόνων του Ε.Π.Ε.
- Εργασίες που εκπόνησε ο μαθητής, υλικό που χρησιμοποιήθηκε.
- Ετήσια έκθεση του εκπαιδευτικού προς το μαθητή/απολογισμός των αποτελεσμάτων προγραμματισμού εκπαιδευτικού έργου από τον εκπαιδευτικό Π.Σ.
- Ό,τι άλλο θεωρείται χρήσιμο ή απαραίτητο από τον εκπαιδευτικό Π.Σ.

Συνεργασία απαιτείται και μεταξύ του εκπαιδευτικού Παράλληλης Στήριξης με:

- τον εκπαιδευτικό του Τμήματος Ένταξης (αν υφίσταται),
- τα μέλη του διδακτικού προσωπικού των κλασικών τμημάτων της σχολικής μονάδας,
- τη διεύθυνση του σχολείου,
- το ΕΒΠ (Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό) αν υπάρχει,
- Το επιστημονικό προσωπικό των Ε.Δ.Υ. (αν υπάρχει στη σχολική μονάδα),

- Τους γονείς ή / και κηδεμόνων των μαθητών ως μονάδες ή συλλογικά,
- Το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.
- Τους Συμβούλους Εκπαίδευσης Γενικής και Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης που αναλόγως έχουν την παιδαγωγική ή επιστημονική ευθύνη της σχολικής μονάδας όπου υλοποιούνται τα προγράμματα Παράλληλης στήριξης,
- Τους φορείς και υπηρεσίες που έχουν ευθύνη για την προώθηση της συνεκπαίδευσης – συνδιδασκαλίας και ένταξης των μαθητών με αναπηρία και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) μέσω του θεσμού της Παράλληλης Στήριξης.

Η συνεργασία εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής αφορά:

- α) τις διδακτικές πρακτικές (τροποποίηση, προσαρμογή, εξατομίκευση, διαφοροποίηση της διδασκαλίας και του διδακτικού αντικειμένου),
- β) τη συμφωνία αναφορικά με τη χρήση από τον εκπαιδευτικό του Τ.Ε. και της τάξης φοίτησης της ίδιας ορολογίας κατά τη διδασκαλία των διδακτικών αντικειμένων ώστε να μην δημιουργούνται επιπρόσθετες δυσκολίες στην αποτελεσματική υποστήριξη των μαθητών/τριών του Τ.Ε.,
- γ) τη συμφωνία στον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών του Τ.Ε. (ανταλλαγή και από κοινού επιμέλεια εκπαιδευτικού υλικού/τεστ/διαγωνισμάτων, επεξεργασία θεμάτων κλιμακούμενης δυσκολίας με ερωτήσεις κλειστού τύπου κ.ά.).

- Η αξιολόγηση και η βαθμολόγηση των μαθητών που υποστηρίζονται στα Τμήματα Ένταξης γίνεται σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των τμημάτων που ανήκουν οι μαθητές. ΦΕΚ 1340/2002, Αριθ.Φ.353.1/324/105657/Δ1, Υ.Α. 27922/Γ6/08-03-2007 (449 Β'), Εγκύκλιος 28722/Γ2/12-03-2010 ΥΠΔΒΜΘ, σχετικά με το ν. 3699/2008 (ΦΕΚ 199 Α'), ΦΕΚ 2585/2018 Αριθ. 66082/Δ3.

Ο/Η εκπαιδευτικός ΕΑΕ του θεσμού της παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης τοποθετείται σε σχολείο/α, όχι ως «ατομικός εκπαιδευτικός» μαθητών/τριών, αλλά με σκοπό την ένταξή τους στο σχολικό γίγνεσθαι,

- σε γνωστικό,
- κοινωνικό και
- ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο.

Ως εκ τούτου, η παρέμβασή του έχει δυνατότητα, σε σταθερή συνεργασία με τον/τους εκπαιδευτικούς γενικής εκπαίδευσης, να αναφέρεται:

- στον/στη μαθητή/τρια της παράλληλης στήριξης,
- στις μικροομάδες της τάξης,
- καθώς και στο σύνολο των μαθητών του τμήματος.
- Η συνεργασία είναι υποχρεωτική και συνεχής για την ολόπλευρη στήριξη των μαθητών.

Σχεδιασμός και υλοποίηση ΕΠΕ

- Για όλους/όλες τους/τις μαθητές/μαθήτριες που υποστηρίζονται από τον θεσμό της παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης υποχρεωτικά τηρείται ατομικός φάκελος και υλοποιείται Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης. Όμως «εξατομικευμένο» δε σημαίνει ατομικό και άρα απομονωμένο. Εξατομικευμένη υποστήριξη μπορεί να γίνει και στο πλαίσιο της ομάδας.
- Με βάση την εκπαιδευτική αξιολόγηση, τις εισηγήσεις και προτάσεις του ΚΕΔΑΣΥ καθορίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι και σχεδιάζεται το **εξειδικευμένο πρόγραμμα** του μαθητή από τον εκπαιδευτικό του Τμήματος Ένταξης ή της Παράλληλης Στήριξης.

- Ο εκπαιδευτικός του Τ.Ε. και της Π.Σ. **συνεργάζεται με τον εκπαιδευτικό της τάξης**, ώστε να υπάρχει σύνδεση μεταξύ του κοινού και του εξειδικευμένου προγράμματος ως προς το περιεχόμενο και τον τρόπο υλοποίησής του (π.χ. συνδιδασκαλία).
- Παράλληλη στήριξη στην αυλή και σε εκτός της τάξης πλαίσια («θεραπεία», «αποκατάσταση», «συμβουλευτική») δεν είναι παιδαγωγικός προγραμματισμός και εκπαιδευτική ένταξη.
- Η υποστήριξη με τη μορφή 1:1 υπάρχει δυνατότητα να αποτελεί μόνο μέρος της εφαρμογής του ΕΠΕ, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο από την ομάδα σχεδιασμού του.

- Στην υλοποίηση του ΕΠΕ δύναται να συμμετέχει όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου. Για την εφαρμογή του ΕΠΕ, τους στόχους και την πορεία υλοποίησής του ενημερώνεται σε τακτική βάση, η οποία ορίζεται από την ομάδα σχεδιασμού, ο/η γονέας/κηδεμόνας του/της μαθητή/μαθήτριας.

Εκπαιδευτικός σχεδιασμός και διδασκαλία: Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (ΕΠΕ)

Το Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) αποτελεί καλά συντεταγμένη περιγραφή, με σκοπό να συναντήσει τις εξατομικευμένες δυνατότητες και ανάγκες, του κάθε μαθητή με εσα.

1. Αναφέρει τους ανθρώπους που εμπλέκονται στη σύνταξή του,
2. Περιγράφει τα παρόντα αναπτυξιακά επίπεδα σε γνωστικό και λειτουργικό επίπεδο συμπεριφοράς.
3. Θέτει τους μακρόχρονους (ετήσιους) στόχους ανά τομέα εκπαιδευτικής παρέμβασης.
4. Καταγράφει τους βραχύχρονους, αντίστοιχους στόχους.
5. Περιγράφει τους ενδεχόμενους εκπαιδευτικούς και ανθρώπινους πόρους, τα μέσα, τους τρόπους αξιολόγησης της πορείας, ενδεικτικές δραστηριότητες.

- Το ΕΠΕ είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της ειδικής αγωγής.
- Είναι μοναδικό για κάθε μαθητή.
- Για τη σύνταξη του ΕΠΕ λαμβάνονται υπόψη: α) οι εκθέσεις αξιολόγησης - γνωματεύσεις και οι εισηγήσεις των Κ.Ε.ΔΑ.Σ.Υ., β) οι αξιολογήσεις και οι προτάσεις των εκπαιδευτικών και των μελών του Ε.Ε.Π., γ) το Αναλυτικό Πρόγραμμα της τάξης του μαθητή δ) τα ενδιαφέροντα και οι ιδιαίτερες κλίσεις των μαθητών/τριών και ε) οι απόψεις των γονέων, οι οποίοι ενημερώνονται και διατυπώνουν τη γνώμη τους.
- Σύμφωνα με αυτά, καθορίζονται οι μακροπρόθεσμοι και βραχυπρόθεσμοι στόχοι παρέμβασης, οι διαφοροποιήσεις στη διδασκαλία, στα μέσα υλοποίησης, στο υλικό, στον εξοπλισμό, στην αξιολόγηση και ανατροφοδότηση του μαθητή.

- Το Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) αποτελεί παιδαγωγικό κείμενο δυναμικού, εξελίξιμου χαρακτήρα, το οποίο έχει αναπτυχθεί με συνεργατικές διαδικασίες της διεπιστημονικής ομάδας παρέμβασης του μαθητή με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, της οικογένειάς του και ίσως του ιδίου. Έχει σκοπό να περιγράψει το παρόν επίπεδο ανάπτυξης του παιδιού, να καθοδηγήσει με συγκεκριμένους στόχους και χρονοδιάγραμμα την εκπαίδευσή του και να περιγράψει τους χρησιμοποιούμενους πόρους.

Το ΕΠΕ σε βήματα - Διαδικασία

- 1. Μελέτη των πληροφοριών αξιολόγησης:** ο συντονιστής ΕΠΕ και η διεπιστημονική ομάδα, οι οποίοι είναι και η ομάδα σύνταξης του ΕΠΕ μελετούν τον φάκελο του μαθητή (γνωματεύσεις, αξιολογήσεις, οικογενειακό και κοινωνικό ιστορικό, κλπ.).
- 2. Αξιολόγηση του μαθητή:** στη συνέχεια αξιολογούν με σταθμισμένες και άτυπες κλείδες, καθώς και με παρατήρηση τον μαθητή τους στο γνωστικό αντικείμενό τους.
- 3. Μελέτη των αναλυτικών προγραμμάτων:** μελετούν τα αναλυτικά προγράμματα της αναπηρίας, καθώς και τα ΔΕΠΣ και ΑΠΣ της τάξης, στην περίπτωση που αυτά ακολουθούνται.

- 4. Σύνταξη του αρχικού σχεδίου ΕΠΕ:** αφού ο συντονιστής ΕΠΕ συντάξει το 1^ο σχέδιο ΕΠΕ, το αποδίδει γραπτό, στο σύνολό του, για συνεργασία με τους άλλους εκπαιδευτικούς της τάξης, τις ειδικότητες και τη διεπιστημονική ομάδα. Προσδιορισμός των σημερινών επιπέδων απόδοσης του μαθητή και των ατομικών αναγκών του. Ενδεικτικά: ακαδημαϊκή επίδοση (γνωστικό επίπεδο, στρατηγικές μάθησης κτλ), κοινωνική ανάπτυξη (κοινωνικές & επικοινωνιακές δεξιότητες, αυτοεξυπηρέτηση, κτλ), σωματική ανάπτυξη (τυχόν ειδικές ανάγκες κτλ).
- Τωρινές δεξιότητες, δυνατά σημεία, ιδιαίτερες ανάγκες.

5. Εμπλουτισμός του ΕΠΕ, διαμόρφωση του τελικού κειμένου: στη συνέχεια, μέσα από τη συνεργασία της διεπιστημονικής ομάδας το ΕΠΕ εμπλουτίζεται και η ομάδα καταλήγει στο τελικό κείμενο, λαμβάνοντας υπόψη και την άποψη των γονέων. Τυχόν ενστάσεις των γονέων τις διαχειρίζεται η διεπιστημονική ομάδα και προβαίνει τις ανάλογες τροποποιήσεις, μέχρι εκεί που μπορούν φυσικά. Στη διαχείριση των εν λόγω θεμάτων, καθοριστικό ρόλο έχουν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί και οι Ψυχολόγοι.

6. Παράδοση του ΕΠΕ στους γονείς: Ο Δ/ντης καλεί τους γονείς στην Αρχική Συνάντηση Παράδοσης ΕΠΕ, στην οποία συμμετέχει η διεπιστημονική ομάδα.

7. Πρόσβαση στο ΕΠΕ: Το ΕΠΕ βρίσκεται στο φάκελο του μαθητή προκειμένου να είναι προσβάσιμο από όλη τη διεπιστημονική ομάδα.

8. Επαναπροσδιορισμός στόχων: Καθόλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, η διεπιστημονική ομάδα πραγματοποιεί συναντήσεις, συζητείται το ΕΠΕ δίνοντας έμφαση στην ευελιξία των στόχων, οι οποίοι μπορεί να επαναπροσδιοριστούν όπου κρίνεται απαραίτητο και συμμετέχει στην «τριμηνιαία ενημέρωση των γονέων».

9. Λήξη σχολικού έτους, αναδιαμόρφωση: Προς τη λήξη του σχολικού έτους το ΕΠΕ αναδιαμορφώνεται από τον Συντονιστή και την διεπιστημονική ομάδα, δημιουργείται και τοποθετείται στο φάκελο του μαθητή, για το νέο σχολικό έτος.

10. Επικαιροποίηση του ΕΠΕ: Το νέο σχολικό έτος ο Συντονιστής ΕΠΕ και η διεπιστημονική ομάδα, ξεκινούν τη διαδικασία ΕΠΕ λαμβάνοντας υπόψη το τελευταίο σχέδιο ΕΠΕ και δημιουργούν το δικό τους 1ο σχέδιο ΕΠΕ.